Veterans 2012 Turku Cruise

eller Reserapport från Veteranflottiljens besök hos Forum Marinum i Åbo

Innehåll

Bakgrund	1
Resedagbok	3
Forum Marinums intryck	32
Deltagande fartyg	33
Organisationerna bakom VTC 2012	36

Redaktör:
Christian Gustavsson

Skribenter:
Jonas Malm och Göran Ringqvist, M20. Charlotte Assarson, T56. Johnny Harström och Jon Hallgren, Ystad.

Foto: Göran Lindahl

Bakgrund

Det började med avundsjuka blickar …

På flera håll i länderna runt Östersjön finns det eldsjälar som brinner för marin historia. I Sverige verkar bland andra Veteranflottiljen som samlande organisation för att bibehålla tidigare örlogsfartyg i fungerande skick. Forum Marinum i Åbo är ett mångsidigt centrum för marina aktiviteter och tillika även Finlands Flottmuseum.

På båda sidor om havet sneglade vi på varandra; Veteranflottiljen beundrade den fina museala verksamhet som Forum Marinum byggt upp i Åbo. Med bland annat båtar av Taisto- och Nuoli-klass är den en förebild för Veteranflottiljens vision av att också på Gålö bygga upp ett museum kring svensk marin försvarshistoria.
Forum Marinum å sin sida skulle, likt Veteranflottiljen, gärna vilja ha sjövärdiga och körbara museifartyg i sin samling.

Avundsjuka är som bekant ingen fruktbar väg till utveckling. Bättre då att träffas, utbyta erfarenheter och se hur vi tillsammans skulle kunna stärka samarbetet mellan två organisationer som vårdar det marina kulturarvet på var sin sida av Östersjön.
Sagt och gjort, 2008 etablerades de första kontakterna mellan Veteranflottiljen och Forum Marinum.
Sedan dess har Veteranflottiljen besökt Forum Marinum vid ett flertal tillfällen. Forum Marinum har gästat Sverige och Gålö för att bland annat delta i En dag i paradiset - Veteranflottiljens årligen återkommande arrangemang då vi visar upp vår världsunika samling fartyg för särskilt inbjudna besökare. Det visade sig snabbt att vi hade mängder av erfarenheter att byta med varandra.

Dock låg hela tiden en och samma fråga och gnagde hos alla inblandade - visst vore det fantastiskt roligt att kunna besöka Åbo och Forum Marinum med våra fartyg för att visa upp Veteranflottiljens museiverksamhet? Skulle det någon gång vara möjligt?

Efter vissa förberedelser visade det sig faktiskt att ett flottiljbesök låg inom möjlighetens gräns och 2011 skickade Forum Marinum en inbjudan:

> *"The Finnish Maritime Museum, Forum Marinum in Turku is proud to invite the Swedish Veteran Flotilla for a joint Maritime Cultural Weekend August 24-27 2012.*
> *The purpose of the visit is to familiarize as well as exchange experiences and found a cooperation for the future. We do hope that you are able to realize this tour across the Aland Sea and the Archipelago Sea with all your ships.*
> *We are looking forward to a successful Finnish-Swedish Maritime meeting in Turku"*

Nu började en intensiv period. Att på ett professionellt sätt förflytta människor och fartyg upp emot 380 distansminuter, som alltid med sjösäkerheten i främsta rummet, och visa upp våra båtar under en helg i Åbo skulle förstås kräva en hel del logistik och planering.

En projektgrupp tillsattes under hösten 2011 med uppdraget att planera aktiviteten: samordna Veteranflottiljens föreningar, sköta kontakt med myndigheter och press, reda ut frågor kring bemanning och rutter. Samt inte minst reda ut hur hela projektet skulle kunna finansieras. Forum Marinum å sin sida planerade för mottagandet av fartyg och besättningar och skötte myndighets- samt presskontakt på den finska sidan.

Kort sagt - det fanns saker att ta tag i!

Från början var tanken att åtta fartyg skulle delta i arrangemanget, men utan ekonomiskt stöd till verksamheten från myndigheter eller andra organisationer fick den krassa verkligheten styra; vi kan inte låta ett arrangemang av denna typ äventyra Veteranflottiljens framtid - hur angeläget vi än tycker att det är.
Hänvisade till privata sponsorer och betalande passagerare skapade Veteranflottiljen möjligheten att skicka över fartygen M20 (minsvepare, sjösatt 1941), T56 (motortorpedbåt, sjösatt 1957) och R142 Ystad (robotbåt, sjösatt 1976). Vilket i sig är en stor framgång och visar på den kamratanda, entusiasm och kompetens som finns i organisationen!

Till slut blev det då äntligen augusti och dags för avresa. Via Räfsnäs tog vi oss över till Mariehamn och sedan Åbo där press och allmänhet visade mycket stort intresse för fartygen. Under dagar som gick visade vi upp båtar och verksamhet för alla som ville. Och de var många. Som avslutning på besöket anordnades ett öppet seminarium på temat "Från vrak till sjövärdigt fartyg" i Forum Marinums regi, där deltagarna fick ta del av erfarenheter från Veteranflottiljens arbete.

Trötta men mycket nöjda återvände vi efter helgen till Sverige och Gålö. Vi hade bevisat både för oss själva och omgivningen att man kan åstadkomma även stora saker med små medel - huvudsaken är att vilja och ambition finns.

På sidorna som följer bjuder vi in dig att följa med på Veteranflottiljens resa till Åbo - det största projektet hittills i organisationens 25-åriga historia. Det är samtidigt en berättelse om vad eldsjälar kan uträtta, när ingenting är omöjligt. Eller som vi säger: "Härifrån till horisonten på tio minuter"!

För Veteranflottiljen
Gålö 2012-10-08

Resedagbok

Tisdag 21/8

Första fartyg att påbörja överfarten till Åbo var M20 som kastade loss redan under tisdagen. Med något lägre toppfart än övriga fartyg i flottiljen, men med hög trivselfaktor, fick M20 några extra dagar till sjöss. Målet under första etappen var ön Fejan i Stockholms norra skärgård:

Losskastning från Vasabryggan kl 10.30 med 13 besättningsmedlemmar ombord. Mulet väder men inget regn och knappt någon vind.

"Sväng höger så kommer vi nog förr eller senare till Finland". Foto: Jonas Malm

Efter passage av Vaxholms Kastell girade vi in i det smala och vackra Stegesundet. Därefter gick färden förbi fyren med det något annorlunda namnet Brödstycket och genom Lindalssundet med sina stiliga villor. Vi fortsatte på ostlig kurs mot Borgsundet, mellan Ljusterö och Grinda, där vi sänkte farten något från vår ekonomifart på 10 knop.

Efter lunchuppehållet vid norra Svartsö gick vi söder om Ingmarsö, en passage som bjöd på många fina vyer. Väl ute på fjärden passade vi på att öva man över bord med hjälp av Williamson turn[1]. Så småningom anslöt vi till Husaröleden strax söder om Finnhamn, och följde denna in mot Furusundsleden.

Väl förtöjda på Fejan. Erik, Magnus och Sonja. Foto: Jonas Malm

När vi kommit fram till Fejan hade Sjöbloms Fisk vänligheten att öppna restaurangen samt ge oss en trygg kajplats för natten med landström. Den stekta abborren gick inte av för hackor!

Det visade sig att ytterligare ett sällskap fanns på restaurangen, nämligen några äkta vikingar som låg med sitt skepp i en vik norröver. De skulle segla iväg till Mariehamn nästa morgon.

Vi gick mätta och belåtna ombord och somnade ovaggade.

[1] Williamson turn är en manöver som används för vända ett fartyg, som går med fart, tillbaka till en punkt som det tidigare passerat. Ofta i syftet att rädda en person som fallit över bord.

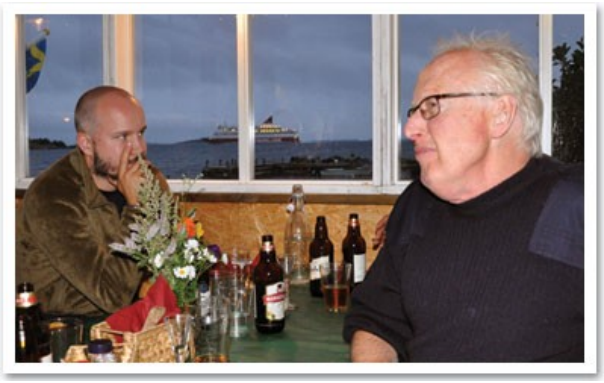

Mat och dryck i goda vänners lag på Fejan. Foto (samtliga): Jonas Malm

"Farväl, kära fädernesland". M20 styr ut på Ålands hav. Foto: Jonas Malm

Onsdag 22/8

Ombord på M20 purrades besättningen för ännu en dag till sjöss:

> Vi vaknade till ytterligare en mulen dag med lite mer vind från syd. Efter losskastning satte vi kurs ner mot och ut i Furusundsleden. Där fanns det gott om färjor som vi gjorde bäst i att hålla oss väl undan för!
>
> Efter passagen söder om Tjärven kom vi ut på Ålands hav. Det gick långa sugande dyningar, vilka dock inte var till besvär.
>
> Efter ett tag siktade vi seglet på vikingaskeppet vid horisonten. Vi ändrade kursen en aning för att höra efter om allt var bra med dem. Allt var ok, så vi sade hej då med tyfonen och de svarade med sitt vikingahorn innan vi drog på igen till den våldsamma farten av 10 knop. Lunchen intogs under gång och smakade som alltid förträffligt.

Inga 11-7-5 här, inte. Men man får erkänna att de är rätt salta! Foto: Jonas Malm

På Gålö började samtidigt T56 sina förberedelser inför resan:

Spända av förväntan samlades besättningen denna morgon. Ganska precis ett år tidigare hade vi varit på resa tillsammans i Stockholms skärgård. Det var fantastiska dagar den gången, vi konstaterade hur snabbt året gått och att det nu återigen var dags, men i en helt annan omfattning. T56 skulle på sin första färd utomlands!

Förberedelserna har startat på Gålö. Foto: Göran Lindahl

Maskinarna var redan smutsiga av olja och doftade precis som de ska: diesel. Vi på däck påbörjade lastning av bagage, tog av kapell, spolade däck och gjorde henne redo för avfärd.

Ett par timmar senare kastade vi loss och tog ut kursen mot vårt första stopp - Blidö.

M20 hade vid det här laget korsat Ålands hav och hunnit fram till Mariehamn:

Efter att ha väntat på en färja som vände kunde vi till sist förtöja i Mariehamn vid Lotsbryggan, akter om segelfartyget Pommern.
Chiefen konstaterade att den för oss utsedda elcentralen måste anpassas till vårt elsystem. Kommunens folk kom dock snabbt på plats och gjorde en omkoppling så att vi kunde stänga av hjälpkärran.
Även om vi inte låg i Gästhamnen fick vi tillåtelse att utnyttja deras toaletter, duschar och bastu.

Tidningen Nya Åland kom ombord och gjorde ett reportage. Även den svenska generalkonsuln Ingrid Iremark med make fick en visning av fartyget.

Framme i Mariehamn och ståndsmässigt förtöjd bakom "Pommern". Foto: Jonas Malm

Kvällen avslutades med en trevlig och god middag på Ålands Segelsällskaps paviljong.
När vi sedan var på väg tillbaka till M20 kom våra vänner vikingarna roende i hamnen! Vi hjälpte dem med förtöjning och lånade ut fendrar så att de kunde ligga utan att stöta mot bryggan under natten. Detta var särskilt viktigt eftersom alla sov ombord med seglet som tältduk.

Nu hade också T56 klarat av sin första dagsetapp och besättningen hunnit installera sig på Blidö Vandrarhem:

> Eftermiddagen spenderades genom att öva oss i användning av länspumpar och man över bord samt diverse fix med fartyget. Vi åt tillsammans en god middag på värdshuset och humöret var på topp när vi gick och lade oss - inför dagen då vi skulle korsa havet ...

Hallå, är det ingen som ska titta framåt? Foto: CG Wahlin

Framåt kvällen samlades större delen av Ystads besättning och påbörjade förberedelserna inför torsdagens etapp som skulle ta fartyg och passagerare mot delmålet Mariehamn:

> Det blev en hel del att bära och stuva på kvällen; ett stort lass med mat och dryck hade anlänt genom Rikards försorg. Vi skulle ju äta ombord i sex dagar, och dessutom ha skaffning till de andra fartygen vid ett par tillfällen.
>
> Strax därefter kom Bosse med tre pallar(!) mejeriprodukter från en av projektets sponsorer, Valio. Nu hade vi mjölk, yoghurt, energidryck med mera nere i ammunitionsdurken, som hädanefter gick under namnet "yoghurtdurken".
>
> Alla kom till kojs ganska tidigt. Det kändes i luften att något speciellt var på gång.

"I med ettan och sök dragläge". Bryggan på T56 har full koll. Foto: Johnny Harström

Torsdag 23/8

Dagen därpå blev det en stadig frukost på Blidö Wärdshus för T56:s besättning, innan regnställen krängdes på inför dagens körning - molnen vid horisonten lovade nederbörd!
På Gålö hade Ystads besättning redan påbörjat städning och klargöring för gång. När så passagerarna anlände startades gasturbinerna upp och Ystad gav sig på äventyr:

Det finns som bekant inga dåliga väder... Foto: Johnny Harström

Vi går med omväxlande låg- och högfart upp genom skärgården. Vädret bjuder på växlande molnighet, men prognosen säger att regn väntar i norra skärgården.

Förbi Möja och ut på Rödkobbsleden, där vi ser regnet hänga med sina grå gardiner uppe i NV. När vi passerat Vidinge kommer T56 ut ur en regnskur och möter oss. Det syns lång väg att de inte haft samma tur med vädret som vi, där de står på det blöta däcket i sina regnkläder.

Också på Åland var det regn och M20:s besättning skänkte sina nyvunna vänner vikingarna en tanke, då de tillbringat natten i sitt öppna skepp med ett segel som tak.

Efter frukosten avtog regnet en aning och vikingarna började så smått att vakna. Vi fick tillbaka våra fendrar och så gav vi oss av genom skärgården söder om Mariehamn med Åbo som mål. Under resan skulle vi avverka ca 12 sidor i båtsportkorten plus specialer. Allt som allt cirka 88 M.

Riktiga vikingar sover naturligtvis i det fria. Foto: Göran Lindahl

M20 utforskar nya farvatten. Foto: Jonas Malm

Efter Ledsund bjöd Skärgårdshavet på medvind. Det var i allmänhet stora vidder med en del fina passager särskilt vid Föglö och Ljungö. Även om det finns en hel del öar är det påfallande lite bebyggelse.

Farledsutmärkningen kännetecknas av stora tydliga ensmärken i form av orange tavlor. Vid ett tillfälle hittade vi dock inte det nedre av aktermärkena i en ens-linje. Efter att ha gått ett tag på uttagen kurs kom emellertid märket fram - bakom en hög lastbil som hade parkerat på kajen! Vi kunde konstatera att vi låg rätt i leden.

Bunkring och taktiksnack i Räfsnäs. Foto: Göran Lindahl

Ystad och T56 gör ett kortare stopp i Räfsnäs där passagerare byts och besättningarna äter en välförtjänt lunch. Därefter var det dags att lägga kursen mot åländska farvatten.

Färden över Ålands hav till Mariehamn blev lugn, om än lite blöt i regnet. Och då denna resa bjöd på lite längre etapper än vad Veteranflottiljen är vana vid så passade fartygen på att rotera besättningarna, så att medlemmarna fick prova på lite olika sysslor.

Ålands flagga hissad över Östersjöns vatten. Foto: Johnny Harström

Ystad: Vi väcker stor uppståndelse i Mariehamn. Dels har pressreleasen om vår förestående resa gjort att Ålands tidningar, radio och TV kommer på besök, och dels är inte ålänningarna vana vid att örlogsfartyg dyker upp. Vi har fullt sjå med att förklara att det inte är några örlogsfartyg som vi kommer med, utan museifartyg!

Sofie och Johnny grillas av åländsk media. Foto: CG Wahlin

På T56, som anlände till hamn något innan Ystad, skålade besättningen för fartygets första tur i utländska vatten. Därefter blev det gemensam middag på restaurang innan några ur besättningen rundade av kvällen med minigolf.

Flottiljens stigfinnare, M20, hade under tiden hunnit ända fram till slutmålet Åbo:

Lagom till angöringen av Åbo hamn öppnade sig himlen och besättningen fick manna reling i regnkläder vid tilläggningen. På kajen fanns en mottagningskommitté med Forum Marinums VD Jaakko Tikka i spetsen. Vi förtöjde alldeles akter om den ståtliga fullriggaren Suomen Joutsen.

Pekka och Pekka uppställda för mottagandet. Foto: Jonas Malm

Kvällen avslutades med middag i M20:s mäss för besättningen.

Först på plats vid kaj i spegelblanka Aura å. Foto: Jonas Malm

Stilstudie av T56. Foto: Johnny Harström

Fredag 24/8

Morgonen i Mariehamn inleddes lite chockartat för besättningen på Ystad - brandlarmet tjöt! Ganska direkt kunde orsaken lokaliseras: en rykande brödrost. Någon hade glömt att trycka in "brödrostknappen" på sensorn i mässen.
Ombord på M20 gick det däremot lugnare till:

> Vid frukosten kom vår finska förbindelseofficer, Robin Elfving, ner i mässen och hälsade oss välkomna. Han frågade efter våra behov av vatten, bunker, proviant, soptömning med mera. Under dagen tog flera ur besättningen tillfället i akt att besöka staden som delas av Aura å där Forum Marinum ligger vid mynningen.

I Mariehamn fortsatte dagen med guidning av fartygen för intresserade besökare. Flera i besättningarna passade också på att utforska Mariehamn ytterligare. Efter lunch var det dags att välkomna passagerarna och fartygen kastade loss. Kajstuds i Långnäs med byte av passagerare och därefter kurs mot Åbo - den längsta sträckan under resan.

Ystad och T56 kopplade ute på sjön. Foto: Göran Lindahl

Utkiken Janne håller ögonen på allt. Foto: Johnny Harström

Och i Åbo förberedde sig M20 för att möta upp på fjärden Erstan utanför Åbo.

Klockan 17:00 avgick vi med 9 passagerare, främst pressfolk, och 7 i besättningen för att möta T56 och Ystad ute till sjöss. Efter lite väntan så kom då först T56 och rundade oss några gånger och sedan Ystad. Kamerorna från pressfotograferna överröstade nästan motorvrålet.

M20 kastar loss med pressen ombord. Foto: Jonas Malm

Lennart T blir filmstjärna. Foto: Christian Gustavsson

"Men var tusan håller de hus?" Foto: Jonas Malm

"Jo, där borta är de!" Foto: Jonas Malm

Först kom T56 och en stund senare Ystad. Foto: Jonas Malm

T56: Vi gick mot Åbo genom Ålands skärgård, en vacker tur. Vi passerade Ystad i hög fart, då dagens fartygschef närmade sig fartbegränsningen med ett öppet och pragmatiskt sinnelag.
På en öppen fjärd innan inloppet till Åbo skymtade vi minsveparen M20. Mottagandet vi fick var fantastiskt: en sjöräddningsbåt som sprutade som en fontän med sin brandspruta, press ombord på M20 samt kustbevakningens flyg som lågsniffade över oss och vinkade med vingarna. Det började gå upp för oss alla hur stort detta besök var!
Efter ett par svängar omkring M20, anslöt även Ystad och vi begav oss i kolonn mot hamnen.

Välkomstkommittén ute på fjärden Erstan. Foto: Jonas Malm

Veteranflottiljen i kolonn. Foto: Jonas Malm

I Åbo hamn var det stor uppställning på kajen när Veteranflottiljen förtöjde - bara musikkåren fattades. För M20 och T56 gick tilläggningen på rutin, men Ystad skulle vända runt där Aura å inte var bredare än en och en halv båtlängd! En utmaning med ett fartyg som inte är berikat med nymodigheter som till exempel bogpropellrar.
Nåväl, med benäget bistånd av en inlånad rib-båt, som knuffade fören i rätt riktning, och sedvanligt yrkeskunnande från bryggans sida blev det aldrig spännande. Strax låg även Ystad fint intill kaj och "väl i roder och maskin" hördes i ORA:n[2].

[2] ORA är högtalaranläggningen ombord.

T56 var först in till kaj. Foto: Johnny Harström

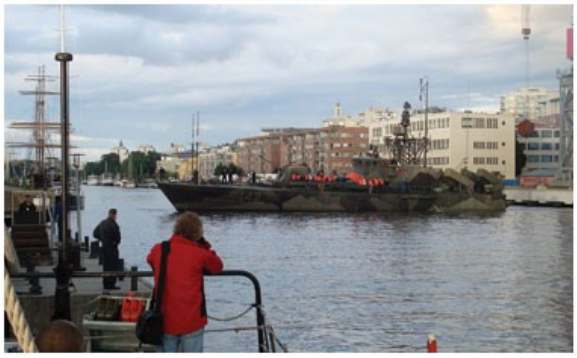

Medan Ystad skulle klara av konststycket att vända i Aura å.
Foto: Christian Gustavsson

Men runt kom hon så fint. Foto: Johnny Harström

Mottagningskomitten är redo. Foto: Göran Lindahl

Hungriga besättningar på väg mot välkomstmingel. Foto: Johnny Harström

Vi är ju faktiskt ganska många i Veteranflottiljen! Foto: Christian Gustavsson

Efter att besättningarna installerat sig, några ombord på fartygen och andra på vandrarhemmet Bore, var det klockan 20:00 dags för det get together-party som Forum Marinum arrangerat i museets båthall. Där saknades varken mat eller dryck; en fröjd för hungriga magar - sjön suger som bekant.

Flottiljen välkommnades av företrädare både från Åbo stad, Åbo hamn samt Forum Marinum, och tacktal utväxlade. Vi utbytte också gåvor sinsemellan, bland annat fick samtliga deltagare en nyckelring utskuren ur däcket på Suomen Joutsen. Under resten av resan gav den hytten, och all packning i denna, rätt doft av tjära.
Det var trötta, men nöjda och tacksamma besättningar ut Veteranflottiljen som stämde upp med "När vi kom hem från fjärden" som tack för maten.

Göran tar ton och stämmer upp "När vi kom hem från fjärden". Foto: Jonas Malm

Kvällen avslutades med förbrödring och försystring i mässarna ombord på fartygen.

I T56:s skans fick totalt 25 huvuden plats även om luften var knapp och fuktigheten hög. Envisa rykten gör gällande att våra finska vänner fick starta upp en huvudmotor på T56 fram på nattkröken, men om det stämmer vet nog bara de som var där. Och kanske de som bor runt hamnen ...

Efter en dag på sjön är det viktigt att fylla på med vätska.
Foto: CG Wahlin

Undrar vad som är på gång i maskinrummet ....
Foto: CG Wahlin

Foto: Jonas Malm

Lördag 25/8

Under lördag förmiddag fick Veteranflottiljens besättningar en specialvisning av Forum Marinums museifartyg, bland andra korvetten Karjala - en utmärkt visning med redogörelser för tjänsten ombord.

Inför dagens visning av våra fartyg behövde T56 få hjälp med lite smått och gott:

> Forum Marinum ställde upp för oss som stöd vid flera problematiska situationer. De ordnade både sjukvård åt skärsår samt transport till affär för att få tag på ett flaggspel, vilket även inköptes till mycket bra pris efter hård förhandling.

När så dessa bestyr var avklarade och klockan slagit 12:00 var det dags att öppna portarna och släppa ombord nyfikna besökare på våra fartyg. Vädret var med oss och solen sken över Åbo och Veteranflottiljen. Samtliga fartyg hade fullt upp med att visa runt besökare och svara på frågor. Merparten var imponerade över hur vi kunnat hålla fartygen i så bra skick.

Kön ringlade lång för att få gå ombord på T56. Foto: Christian Gustavsson

"Eld i berget!" Foto: Jonas Malm

Under helgen firades det möte som skedde år 1812 mellan dåvarande kronprinsen Carl Johan Bernadotte och tsar Alexander i Åbo. Firandet innehöll också ett teaterstycke som utgick från hamnen, där skådespelare i skepnad av kronprinsen och tsaren med följe roddes i en slup försedd med svenska örlogsflaggan. Roddarna var iklädda gammaldags svenska uniformer och saluterades av kanoner, uppställda på båda sidor om ån och som sköt växelvis lösen under stort jubel från publiken.
Som kuriosa kan nämnas att svenska salutkanoner oftast laddas med 100 gram krut. Här skjöts pjäserna med ett halv kilo i laddningen, så det blev duktiga knallar i hamnområdet.

Egen orkester under miglet. Foto: Johnny Harström

Som synes var vi inte helt ensamma under lördagen. Runt 3500 besökare hade samlats för konsert. Foto: Christian Gustavsson

Senare på eftermiddagen blev det fest av lite annat slag:

> M20: På eftermiddagen hade kommendören för Skärgårdshavets Marinkommando, kommodor Timo Stålhammar, bjudit in totalt 20 personer från Veteranflottiljen till en mottagning på Suomen Joutsen. Där fattades inte heller mat och dryck. Anledningen till mottagningen var nu inte enbart Veteranflottiljens besök utan det skulle avhållas
> en jazzfestival, MILjazz, med bland andra Viktoria Tolstoy som artist. För detta hade man även bjudit in stadens honoratiores som vi fick frottera oss med.
>
> Efter det att besättningarna spridit den rätta doften av diesel bland tjusiga damer och herrar, ägnades resten av kvällen åt fria aktiviteter. Många begav sig in till Åbo för att njuta lämplig dryck på de pubar som ligger utefter ån, medan en del till och med tog en svängom på dansgolvet.

Ystad hade under kvällen en gunrums-middag ombord för de finska förbindelseofficerarna. Framåt nattkröken bestämde sig även Veteranflottiljen för att delta i Forneldarnas natt[3] som gick av stapeln denna helg. Vår version av det hela var en turbinstart med rejäl snapsning, vilket försåg Åbo hamn med rätt ljud, ljus och doft. Det var en leende finsk förbindelseofficer som dök upp ur maskincentralen efter att ha tryckt på startknappen. En del av oss funderade på om leendet delades av boende i de lägenheter, vars fönster tändes strax efter det att GT1:an stämt upp sin sång ...

Beware Turku – Veteranflottiljen är redo för fest. Foto: Göran Lindahl

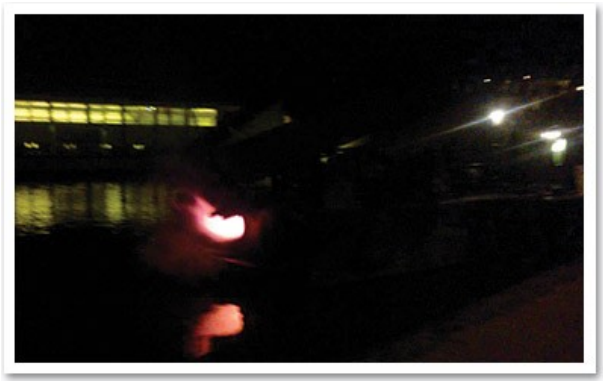

Forneldning the Veteranflottiljen way. Foto: Lennart Törnberg

"Jorå, jag gjorde lumpen som attackdykare". DP spexar på lördagskvällen. Foto: CG Wahlin

[3] Forneldarnas natt är ett kulturevangemang som firas genom att eldar tänds längs Östersjöns stränder på liknande sätt som de forna vårdkasarna.

Foto: Jonas Malm

Söndag 26/8

På söndag morgon var det kanske en och annan som vaknade med lite tyngre huvud. Men det var inget som hindrade att bussen för den av Forum Marinum arrangerade utflykten till marinbasen i Pansio var välfylld.

M20: Vi fick jäkta i oss frukosten eftersom en buss skulle avgå 09.00. Eller som vår förbindelseofficer sade: "08.59 har den ännu inte gått, 09.01 har den just gått".

Torbjörn tycker att Eero ser väldigt stor ut. Foto: Jonas Malm

Färden gick till ett minförråd som gjorts om till museum. Där fick vi en initierad visning av en pensionerad officer vid namn Eero Auvinen som kunde allt om de minor som fanns och ännu till stor del finns i Östersjön. Mycket intressant.

Efter hemkomst från Pansio lämnade Göran Ringqvist över chefsskapet till Åke Foghammar, som anlänt med färjan på morgonen.
Förbindelseofficeren, kommendör Aimo Jokela, propsade på att få köra Göran R till flyget. Det visade sig att Aimo ville vädra sin veteranbil, en gul Citroën 2CV. Han tyckte det skulle vara ståndsmässigt för en veteran-FC.

Vi kom fram i tid även om 3:an var lurig att få i ...

Snabb, snygg och rymmer hela familjen. Bosse funderar på att byta ut Volvon där hemma. Foto: Göran Lindahl

Under söndagen var det färre människor i rörelse i hamnområdet och något mindre folk på guidningarna. Flottiljen gjorde dock reklam för arrangemanget genom att med jämna mellanrum starta upp maskineriet ömsom på T56, ömsom på Ystad. Men trots färre antal besökare blev det många intressanta samtal och sålda profilprodukter.

Besättningarna fick också delta i en visning av Forum Marinum. Forskaren Mikko Meronen visade upp museets samlingar och vi fick också en specialvisning av de båda torpedbåtar som ligger i båthallen. Normalt sett får besökare bara beskåda dessa fartyg från utsidan, men vi fick äran att gå ombord vilket inte är vanligt.

T56 passade på att bunkra under dagen:

> Vi genomförde en stödbunkring, chiefen hade visst räknat med lite mindre bränsleåtgång än vad som visade sig bli fallet …

Dieseln levererades av en åkare som hade en 700 liters tank på flaket till sin pickup. Då T56 behövde runt två kubikmeter bränsle för att känna sig trygga inför återfärden till Sverige, blev det några vändor fram och tillbaka till depån för leverantören.

Klockan 15:00 var det dags för seminarium i auditoriet Ruuma (Lastrummet), dit även allmänheten var välkommen. Veteranflottiljen presenterade sin verksamhet under titeln "Från vrak till sjövärdigt fartyg":

Foto: Lennart Törnberg

Lennart visar hur allt en gång startade.
Foto: Christian Gustavsson

M20: Seminariet hade samlat en del åhörare från Åbo, men merparten kom ändå från Veteranflottiljen och Forum Marinum. Varje fartyg fick presentera sig och sin historia om hur fartyget räddats samt hur man driver verksamheten idag. Veteranflottiljen presenterade sig som den paraplyorganisation man är och redogjorde för sin vision om ett ”Forum Marinum” på Gålö.

Ambitionen är att dessa seminarier ska fortgå och arrangeras växelvis i Finland respektive Sverige. Nästa tillfälle blir i Sverige.

Resten av kvällen var det fria aktiviteter. Några begav sig in till Åbo för att äta middag, medan flertalet åt ombord på Ystad. Kvällsaktiviteterna var lite lugnare denna dag än de föregående kvällarna, då det nu började kännas för de flesta att flottiljen nu haft fyra intensiva dagar. Många passade också på att dra sig tillbaka till bingen lite tidigare för att ladda inför morgondagens återresa.

Söndag kväll – vackra män i sina bästa år njuter en näringsriktig middag. Foto: CG Wahlin

Foto: Jonas Malm

Måndag 27/8

Så var det måndag morgon, tidig purrning och dags att förbereda för återfärd hem till Sverige. Rutinerna på fartygen följer i stor upplägget som illustreras genom Ystads förberedelser:

> Inom kort blåser Magnus Z för uppställning på backen. Vi går igenom dagens agenda och det blåses klargöring för gång. Några gäster ska åka med på det första benet, sträckan Åbo-Mariehamn, och en del av dessa kommer från finska flottan.
> Runt niotiden kastar vi loss och flottiljen kör sakta framåt i kolonn ut ur den trånga kanalen som leder in i Åbo. För några känns det nog lite vemodigt att lämna Forum Marinum efter denna fantastiska helg.

Vikingar var tydligen lite av ledmotivet för VTC 2012. Här ett gäng som ska med till Mariehamn. Foto: Göran Lindahl

Forum Marinums VD, Jaakko Tikka, rattar ett stycke marin kulturhistoria. Foto: CG Wahlin

Även T56 har tagit ombord gäster från finska flottan samt Forum Marinum. Men en stund efter avfärd tvingades man sakta ned:

> Plötsligt uppfattade vi ett missljud som misstänktes komma någonstans underifrån. Vår dykare ombord fick spänna på sina simfötter och sänka ner sig själv under fartyget. Inget fel upptäcktes dock och missljudet försvann sedan när vi ökade farten.

Resten av färden längs de fina lederna i Åbolands skärgård gick utan missöden:

Åke ser till att det är korta och långa i luften. Foto: Jonas Malm

M20: Vi gick samma väg mot Åland och Mariehamn som på ditresan. Väderleken bjöd dock på något sämre förutsättningar med vind och mer regn. Men även på resan västerut kom solen fram med jämna mellanrum.

Men dåligt väder hindrade inte den tröttaste besättningsmedlemmen från att ta en tupplur på T56:

Vi alla förundrades över hur Therese lyckades somna, på däck (!), under den blåsigaste och skakigaste etappen. Till detta hör att ljudet från maskin är högt och att komforten ombord är så långt ifrån Hilton som man kan komma.

"I kväll ska jag gå och lägga mig direkt efter Bolibompa, jag lovar". Foto: CG Wahlin

Planerad förtöjning i Mariehamn var klockan 14:00 för de snabbare fartygen. Snart blåses stationer för förtöjning och kort därefter låg fartygen förtöjda runt Pommern.

T56: När vi väl kom fram till Mariehamn var vi både blöta, kalla och hungriga som vargar. Detta hade Ystads kockar förutspått, och serverade oss resans bästa måltid på kajen: nystekta hamburgare!

Christer ser till att besättning och passagerare blir mätta. Foto: CG Wahlin

Några checkar in på hotell, medan andra tar sig tid att upptäcka Mariehamn:

Ystad: Efter lunch erbjuds vi guidad tur på Sjöfartsmuséet, ett museum som ligger precis ovanför hamnen – det blir en spännande rundvandring på muséet, där vi bland annat får höra historien kring gammal åländsk båtbyggarkonst.
Efter museibesöket är det fria aktiviteter och härnäst på schemat står kvällens middag.

M20, som fått njuta av Åboland- och Ålands skärgård lite längre än de övriga fartygen, har också tagit sig fram till natthamnen.

Framåt kvällen anlände vi till Mariehamn och kunde förtöja på utsidan av T56 vid Lotsbryggan. Lågsäsongen hade börjat för segelklubben, så omklädningsrummet för damer och herrar var sammanslaget och uppdelat mellan vissa tider. Då damerna inte lämnat omklädningsrummet på avsedd tid, blev några av oss mer prydda lite fördröjda men kunde till slut gå in i bastun strax efter klockan 18:00.

Middag i kvällssolen på ÅSS. Foto: Jonas Malm

Efter bastun bjöds besättningen ned i Gunrummet för lite stärkande dryck innan kvällen avslutades med en mycket god och näringsriktig måltid på Åss-paviljongen i hamnen.

De övriga fartygen åt också middag, efter denna begav sig delar av Ystads och T56 besättningar till hotellets pool- och bastuavdelning. Men för de allra flesta släcktes lampan tidigt även denna kväll.

Foto: Göran Lindahl

Tisdag 28/8

Tisdagen rivstartade med en ny utmaning, då Ystad helt plötsligt upptäckte att de blivit "inparkerade". Jon Hallgren hade vakten denna morgon:

M20 sträcker ut en hjälpande hand. Eller kanske tamp. Foto: Göran Lindahl

Jag går upp på däck med mitt kaffe, fortsätter akteröver och ser att ett stort kryssningsfartyg just håller på och lägga till, de använder till och med samma pollare som vi. Tanken som slår mig är att: "nu får vi det lite kämpigt att kasta loss!"

Efter frukosten är det uppställning för klargöring och fördelning av stationer.

Vår fartygschef, Seppo, planerar hur vi ska gå loss i detta något prekära läge. Han väljer att ta hjälp av M20 som ska dra oss ut i aktern samtidigt som vi håller kvar med lång förända.

Efter denna lilla manöver var det dags för Ystad och T56 att säga farväl till Åland, åtminstone för den här gången, och sätta kurs mot Sverige.

Ystad: Losskastningen går som smort och snart är vi ute på Ålands hav på kurs mot Söderarm. Det har blåst lite under natten så vi får känna av lite gammal sjö, men vädret är högt, perfekt och klart.

Foto: Johnny Harström

ManO[4] väljer nu att öka till 11-4 (11 400 varv/min) på samtliga turbiner och från att tidigare ha rullat i lägre hastighet går nu Ystad som en dröm när hon skär havet i dryga 30 knop – mäktigt!

Snart kan vi skymta Söderarm och vi har för avsikt att byta några passagerare med T56. Snart hinner T56 ikapp oss och hon förtöjer en kort stund på Ystads styrbordssida.

Nu är det lunch och bunkring som gäller. Runt 11.30 förtöjer vi Räfsnäs och möter upp bunkerbilen som backat ut på piren, vi fyller cirka 13 kubikmeter bränsle. T56, som även de förtöjt Räfsnäs, kommer ombord för lunch och snabbt samkväm. Efter lunch får några ur besättningen en guidad tur på sjöräddningens fartyg som ligger i hamnen, ett modernt utrustat fartyg med många faciliteter.

Foto: Johnny Harström

Ett sällsynt tillfälle – underjordens människor uppe på däck.
Foto: CG Wahlin

[4] Manöverofficeren

I Mariehamn har också M20 kastat loss för skuttet över Ålands hav och har kursen satt mot Fejan:

> Vi avnjöt lunch ombord innan avgång och vi kastade därefter loss strax efter kl 13. Även denna dag bjöd på lite mer vindar och omväxlande väder i övrigt. Resan mot Fejan gick längst samma rutt som i onsdags.
>
> Då det visade sig att bryggan vid Fejans Krog inte kunde leverera elektricitet i tillräcklig mängd till M20, ställdes förfrågan till familjen Sjöblom som vi gästade för några dagar sedan huruvida det gick bra att använda deras brygga. Detta gick utmärkt och vi lämnade en ersättning på 100 kronor för uttagen el.

I Räfsnäs har det blivit tid för de grönmålade båtarna att ge sig ut på resans sista del, mot hemmahamnen Gålö:

> T56: Vi kastade loss och begav oss tillsammans med Ystad genom Stockholms skärgård mot vår hemmabas. Strax innan Kanholmsfjärden tröttnade vi på det makliga tempot och ökade varvtalet i maskin för att susa ned mot Gålö.
>
> Ystad: Vi går den yttre vägen och ner genom Rödlöga-leden. Efter en tid når vi Dalarö och vi väljer att gå den inre vägen för att ”synas” lite. Nu börjar man känna lukten av Mysingen och med viss hemlängtan beordrar ManO spakarna i bordet, 11-7-5 och 38 knop!

"Gunnar, jag sa 11-7-5 på samtliga!" Foto: Johnny Harström

Foto: Göran Lindahl

> Snart blåses stationer för förtöjning och dagens ManO, Danne, gör en klockren tilläggning. Runt klockan 15:00 ligger vi åter tryggt förtöjda på den gamla torpedbåtsbasen Gålö. En stor dag för FSvR5 och Veteranflottiljen - vi har tillsammans genomfört denna fantastiska resa och betat av cirka 400 nautiska mil per fartyg. Tack för att vi fick uppleva denna oförglömliga resa!

[5] Föreningen Svenska robotbåtar

Så var resan snart över för den här gången. Foto: Johnny Harström

T56 hade en liknande upplevelse av hemkomsten:

> Väl på Gålö var det möra besättningsmedlemmar som påbörjade återställning av fartyget. Men hjälps man åt går det snabbt och lätt, så en timme senare var det kramkalas och farväl för denna gång.
>
> Vi hade alla stora leenden på läpparna när vi passerade grindarna ut från basen - årets långresa var något utöver det vanliga.

Och i norra delen av Stockholms skärgård började M20s besättning förbereda sig inför övernattningen på Fejan:

> Framåt kvällningen var det dags för middag, och besättningen vandrade mangrant vägen mot Fejans Krog.
> På vägen gjordes stopp vid det gamla karantän-sjukhuset Von Döbeln där Åke berättade om ställets historia.
>
> Framme vid krogen intogs en mycket god måltid i glada vänners lag medan mörkret lade i sig över skärgården och Ålands hav.

Foto: Jonas Malm

Solsken och hemlängtan. Foto: Jonas Malm

Onsdag 29/8

Nu var det bara ett av våra fartyg som fortfarande var kvar ute på havet, M20. I skönt väder och lagom fart stävade hon mot målet: Vasabryggan vid Djurgården, Stockholm.

Onsdagen bjöd på strålande väder. Vi gick genom Stockholms skärgård samtidigt som den del av besättningen som inte var upptagen med fartygets säkra framförande genomförde rent skepp.

Järngänget samlat efter väl utfört uppdrag. Foto: Jonas Malm

Det uppstod ett problem med matlagning och disk, då ett antal säkringar brunnit upp. Elfelet gick inte att lösa under dagen, och vår lunch såg ut att bytas från soppa till något enklare. Varför inte vaniljyoghurt? Dock löses frågan med uppvärmning genom fartygets mikrovågsugn och var och en kunde inta sin goda soppa rätt tempererad.

På väg mot hemmahamnen gjordes ett stopp på Vaxholms Fästning och museet, där vi fick gratis inträde genom Åkes försorg. Vi kunde snart lägga till vid hemmahamnen vid Vasamuseet, och tackade varandra för en trevlig resa och goda insatser.

Forum Marinums intryck

Motortorpedbåten Taisto 3 är en av pärlorna i Forum Marinums omfattande sjöfartshistoriska verksamhet. Foto: Jonas Malm

Besöket var mycket positiv, värdefull och viktigt för Forum Marinum och vi är väldigt glada att Veteranflottiljen kunde komma över till Åbo.
Åbo stad och Forum Marinum har haft flera evenemang med segelfartyg under åren, till exempel Tall Ships Races, men inte förr haft besök av veteranfartyg med tidigare örlogsanknytning. Besöket var unikt, och som vi tror, även ur internationellt perspektiv.

Veteranflottiljens besök samtidigt med MilJazz-festivalen under helgen var Forum Marinum största evenemang under sommaren 2012. Vi räknade över 3600 besökare på området, där allmänheten visade stort intresse för Veteranflottiljens fartyg. Flottiljbesöket fick också mycket positiv uppmärksamhet i media.

Seminariet ”Från vrak till sjövärdigt fartyg” gav många lärdomar kring hur Veteranflottiljen fungerar, arbetet med de levande museifartygen är upplagt och hur väl allt frivilligt arbete med dessa fartyg är organiserat.
Det var väldigt värdefullt att kunna utbyta information om underhåll av museifartyg.
Vi tror och hoppas att seminariet och besöket kan hjälpa oss till vidare samarbete med Veteranflottiljen och också att utveckla frivilligt arbete med flottans fartyg här i Finland.

Mikko Meronen
Forskare med inriktning på sjökrigshistoria
Forum Marinum

Deltagande fartyg

Foto: Yrjö-Pekka Rautalathi

M20

Minsveparen M 20 räddades till eftervärlden i april 2005 av Föreningen M 20 och har nu sin hemmahamn i Stockholm vid Vasamuseet.
Fartyget ägs av Statens Maritima Museer och för underhåll, bemanning och drift står Föreningen M 20.
M 20 är ett Traditionsfartyg och är klassat av Sjöfartsverket som lastfartyg i C-område.

Foto: Jonas Malm

T56

Fartyget utrangerades ur Marinen 1984 och köptes 1985 av ett företag, men förföll sakta under åren 1985-2003 då hon låg i en vassrugg på Ekerö. Med målet att restaurera fartyget och spara henne åt eftervärden gick en samling eldsjälar gick ihop och bildade en stiftelse som köpte loss fartyget.

Den 17 maj 2003 kom T56 åter till Gålöbasen som sedan dess är hemmahamn. T56 ägs av ”Stiftelsen Motortorpedbåten T56” och blev efter renovering helt gångklar i augusti 2007.

Foto: Jonas Malm

R142 Ystad

HMS Ystad utrangerades 2005 och blev liggande vid Örlogsbasen i Karlskrona. Hon övertogs 2006 av Föreningen Svenska Robotbåtar, som på uppdrag av Statens Maritima museer (SMM) bevarar fartyget i originalskick och i full drift. Hemmahamn är Gålö.

Övriga fartyg som ingår i Veteranflottiljen

T26

Motortorpedbåt, sjösatt 1942. I drift. Ägs och förvaltas av stiftelsen "Lennart Segerströms stiftelse, T26 ett levande museifartyg". Hemmahamn är Gålö.

T38

Motortorpedbåt, sjösatt 1951. I drift. Ägs av Marinmuseum och förvaltas med hjälp av “Föreningen Motortorpedbåten T38 Vänner”. Hemmahamn är Karlskrona.

T46

Motortorpedbåt, sjösatt 1957. I drift. Ägs av T46 Motortorpedbåtsklubb med H.M. Konungen som ordförande. Hemmahamn är Gålö.

T121 Spica

Torpedbåt, sjösatt 1966. I drift. Ägs av “Stiftelsen T121 Spica - Ett Levande Museifartyg” och drivs under ett Bare Boat Charter-avtal av “Föreningen T121 Spica Vänner”. Hemmahamn är Gålö.

Sprängaren

Minsvepare, sjösatt 1918. Under renovering. Hemmahamn är Gålö.

Moses
A-slup, sjösatt 1942. I drift. Ägs av Bosse Furén. Hemmahamn är Gålö.

R136 Västervik
Robotbåt, sjösatt 1974. Ägs av Marinmuseum i Karlskrona. Hemmahamn är Karlskrona.

M/Y Triton
Motorbåt, sjösatt 1950. Ägs av "Föreningen Tritons Vänner". Hemmahamn är Gålö.

Organisationerna bakom VTC 2012

Om Veteranflottiljen

Veteranflottiljen är en paraplyorganisation för föreningar, vars syfte är att tillvarata, bevara och bruka tidigare örlogsfartyg samt materiel till dessa i, så vitt möjligt, fungerande skick. Samtliga ingående föreningar driver sin verksamhet på ideell basis.

Organisationen, som då hette Föreningen Mtb-Veteraner, bildades den 9 februari 1987 av ett antal entusiaster med anknytning till motortorpedbåtsvapnet. Ursprungsidén föddes i samband med att motortorpedbåten T26 köptes av Lennart Segerström. T26 blev alltså det "levande objekt" som satte allt i rullning.
Sedermera har föreningen växt och i dagsläget ingår 11 fartyg i flottiljen. Fartygen finns utspridda över hela Sverige, men huvuddelen har sin hemmahamn på Gålö, Haninge.

Totalt samlar alla ingående föreningar runt 1500 medlemmar. Den framtida visionen rymmer en målsättning att på Gålö bygga upp ett museum för marin försvarshistoria och där spegla tiden från andra världskriget och vidare över kalla krigets epok.

www.veteranflottiljen.se

Om Forum Marinum

Forum Marinum är Veteranflottiljens samarbetspartner kring Veterans 2012 Turku Cruise. Forum Marinum är ett aktivt och mångsidigt centrum för marina aktiviteter, det har status av nationellt specialmuseum för sjöfarten och är också Finlands Flottmuseum.

Museet har öppet året om och hyser både fasta och tillfälliga utställningar.

Forum Marinum har också en betydande flotta av museifartyg: två stora segelfartyg, fyra örlogsfartyg och flera mindre båtar, allt från en ångdriven hamnbogserare till en polisbåt. Museifartygen är öppna under sommarmånaderna och utställningarna året runt.

www.forum-marinum.fi/index.php

När vi kom hem från fjärden
(Mel. trad.)

När vi kom hem från fjärden, då tog vi oss en knorr.
För kläderna var våta men strupen den var torr.
Men då tänkte vi som så det är bäst att späa på,
för strupen torkar fortare än kläderna ändå.

Foto: Göran Lindahl

© Veteranflottiljen 2012